

керувати різноманітними ризиками. Своєчасне виявлення та мінімізація ризиків сприяють підвищенню точності інформації, зміцненню контролю та досягненню стратегічних цілей підприємства. Формування ефективної системи ризик-менеджменту в управлінському обліку є передумовою стабільного функціонування підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та довгострокової стійкості.

Список використаних джерел

1. Друрі К. (2019). *Управлінський і виробничий облік*. Пер. з англ. К.: Центр учбової літератури.
2. International Federation of Accountants (IFAC). (2021). *Identifying and Managing Risk in Management Accounting*. URL: <https://www.ifac.org>
3. Anthony R. N., Govindarajan V. (2017). *Management Control Systems*. McGraw-Hill Education.
4. COSO. (2017). *Enterprise Risk Management – Integrating with Strategy and Performance*. URL: <https://www.coso.org>
5. Савченко Т. Г. (2021). Управління ризиками в управлінському обліку: теоретичний аспект. *Економічний вісник університету*. № 47. С. 88–92.

УДК 004: 339.17

Матвійчук Іванна,
к. е. н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки

ВПЛИВ ВОЄННОГО РИЗИКУ НА АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: НОВІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РИЗИКІВ ТА ВТРАТ

Повномасштабна війна в Україні стала потужним дестабілізуючим чинником для всіх сфер господарської діяльності. Підприємства зіткнулися з безпрецедентними викликами: руйнуванням інфраструктури, порушенням логістичних ланцюгів, втратою активів, дефіцитом кадрів та зниженням платоспроможного попиту. Ці обставини вимагають перегляду традиційних підходів до аналізу господарської діяльності та впровадження нових методів оцінки ризиків і втрат.

У воєнних умовах спектр ризиків для підприємств значно розширюється. До традиційних фінансових та операційних ризиків додаються специфічні воєнні ризики:

- Фізичне знищення активів: руйнування виробничих потужностей, складів, офісів.
- Порушення логістики: блокування транспортних шляхів, знищення інфраструктури.
- Кадрові втрати: мобілізація працівників, евакуація населення, загибель персоналу.
- Фінансові ризики: втрата платоспроможності контрагентів, інфляція, девальвація національної валюти [2].

Ці ризики мають системний характер і впливають на всі види економічної діяльності в Україні. Традиційні методи аналізу господарської діяльності не враховують специфіку воєнних ризиків. Тому необхідно впроваджувати нові підходи:

- PESTLE-аналіз: допомагає ідентифікувати політичні, економічні, соціальні, технологічні, правові та екологічні фактори, що впливають на діяльність підприємства в умовах війни [1];

- SWOT-аналіз: дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони підприємства, а також можливості та загрози в нових умовах;

- сценарне планування: розробка кількох можливих сценаріїв розвитку подій з урахуванням воєнних ризиків;

- аналіз чутливості: оцінка впливу змін ключових факторів (наприклад, вартості сировини, курсу валют) на фінансові результати підприємства.

Ці методи дозволяють більш точно оцінити ризики та втрати, а також розробити ефективні стратегії їх мінімізації.

Для ефективного впровадження нових підходів до оцінки ризиків та втрат підприємствам необхідно:

1. Створити антикризові команди: групи фахівців, відповідальних за моніторинг ситуації та розробку антикризових заходів.

2. Впровадити системи управління ризиками (ERM): інтеграція процесів ідентифікації, оцінки та управління ризиками в загальну систему управління підприємством.

3. Використовувати цифрові інструменти: аналітичні платформи, що дозволяють оперативно обробляти великі обсяги даних та моделювати різні сценарії розвитку подій.

4. Проводити регулярні тренінги для персоналу: підвищення обізнаності працівників щодо ризиків та методів їх мінімізації.

Впровадження цих заходів сприятиме підвищенню стійкості підприємств до воєнних ризиків.

Держава відіграє важливу роль у підтримці підприємств в умовах війни. Серед ключових заходів:

- Фінансова підтримка: надання пільгових кредитів, субсидій, податкових пільг для підприємств, що постраждали від війни.

- Інформаційна підтримка: створення платформ для обміну інформацією про ризики та найкращі практики управління ними.

- Нормативно-правова підтримка: спрощення процедур реєстрації, ліцензування та звітності для підприємств в умовах воєнного стану.

Ці заходи сприяють збереженню та відновленню господарської діяльності в Україні.

Війна в Україні кардинально змінила умови ведення господарської діяльності. Підприємства стикаються з новими ризиками, які потребують перегляду традиційних підходів до аналітики. Впровадження нових методів оцінки ризиків та втрат, а також активна підтримка з боку держави є ключовими факторами забезпечення стійкості бізнесу в умовах війни.

На сьогодні немає уніфікованої, практичної методики, яка б дозволяла підприємствам на постраждалих територіях оцінювати реальні втрати (включаючи недоотриманий прибуток, втрату ринків, руйнування активів тощо) з урахуванням ступеня впливу воєнного ризику.

Бухгалтерський та фінансовий облік не адаптовані до відображення форс-мажорних збитків системно, а державні механізми компенсацій вимагають точних підтверджень та моделей розрахунку, яких часто бракує.

Водночас стратегічне планування бізнесу в умовах невизначеності (воєнні зони, ризик нових атак) потребує інструментів прогнозування та оцінки стійкості за аналогією до стрес-тестування в банках.

Тому потребує подальших досліджень формування методики кількісної оцінки втрат і ризиків, спричинених воєнними діями для потреб внутрішнього аудиту та стратегічного планування, а саме розробка моделей кількісної оцінки ризику фізичного знищення або втрати активів з урахуванням географічного розташування, інтенсивності бойових дій, критичності об'єктів, методологія обліку непрямих втрат (наприклад, втрата лояльності споживачів, втрата ринків збуту, розрив довгострокових контрактів), оцінка ризику непередбачуваного переміщення бізнесу (евакуація виробництва, релокація персоналу), створення цифрових моделей (digital twin) підприємств для моделювання воєнних сценаріїв і тестування стійкості бізнес-моделі.

Список використаних джерел

1. Вінніченко О. М., Цяпа А. Г. Ідентифікація та оцінка ризиків підприємств в воєнний час. Молодий вчений. 2025. № 1 (132). С. 164-168. DOI: 10.32839/2304- 5809/2025-1-132-21.
2. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Костецький В. В., Кнейслер Е. Г. Вплив воєнних ризиків на фінансову безпеку суб'єктів господарювання. Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 1. С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.1.37>.